

Lot 142

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

QARSHI MUHANDISLIK-IQTISODIYOLINSTITUTI

Ro'yxatga olingani: № 07/03/005
2024 yil "07" Iyun

TIBBIY BILIM ASOSLARI
O'QUV DASTURI

Bilim sohasi: 1000000 – Xizmatlar
Ta'lim sohasi: 1020000 – Gigiyena va ishlab chiqarishda mehnat
muhofazasi
Ta'lim yo'nalishi: 61020200 – Mehnat muhofazasi va texnika xavfsizligi
(sanoatda)

Fan/modul kodi TBA3602	O'quv yili 2024-2025	Semestr 6	ECTS - Kreditlar 2
Fan/modul turi Tanlov	Ta'lim tili O'zbek/rus	Haftadagi dars soatlari 4	
Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
1 Tibbiy bilim asoslari	30	30	60

2. **I. Fanning mazmuni**
 Fanni o'qitishdan maqsad – Talabalarga tibbiy bilim asoslarini o'rgatish, tibbiy-gigienik jihatdan tarbiyalash, ularni favqulodda vaziyatlar holatida tibbiy yordam ko'rsatishga, bemorlar va shikastlanganlarni parvarish qilishga tayyorlash. Bo'lajak o'qituvchilarga va mutaxassislarga sog'lom turmush tarzi, tibbiyyot, gigiena, fuqarolar muhofazasi bo'yicha dars bera olishlari mazkur dasturning asosiy maqsadidir.

Fanning vazifasi - nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar hamda favqulodda vaziyatlar yuz berganda, talabalar to'g'ri harakat qilish, shikastlanganlarga birlamchi tibbiy yordam ko'rsata bilishi, jamoa va yakka muhofaza vositalaridan foydalanishni bilishi, birinchi tibbiy yordam ko'rsatishda bemorlarni va parvarish buyumlaridan foydalanishni bilish, turli tez yordam ko'rsatish talab qilingan holatlarda shoshilinch yordam ko'rsatishni bilish, yuqumli kasalliklarning oldini olish va ularga qarshi kurashish choralarini bilish, turli shikastlanishlarda birinchi tibbiy yordam ko'rsatishni bilish, onalar va bolalar kasalliklarini oldini olish choralarini bilishi talab qilinadi.

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)
2.1. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

- 1-mavzu. Kirish. Odam anatomiyasi va fiziologiyasi, hujayra tuzilishi va to'qima turlari haqida tushuncha.
- Odam anatomiyasi va fiziologiyasi, hujayra tuzilishi va to'qima turlari haqida tushuncha.
- 2-mavzu. Dorilarni qo'llash usullari. bemor parvarishi. nafas olish a'zolari kasalliklari.
- Dorishunoslik fani va dorixona haqida tushuncha. Dori moddalarini odam organizmiga yuborish yo'llari.

Bemorni parvarish qilish. Tana haroratini, arterial qon bosimini o'lchash. Tomir urishini, nafas olishni sanash.

3-mavzu. Birinchi yordam ko'rsatish. Shifokordan oldingi yordamning maqsadi va vazifalari.

Birinchi yordam ko'rsatish. Shifokordan oldingi yordamning maqsadi va vazifalari.

4-mavzu. Shikastlanish, suyak sinishi, shok, yurak - o'pka reanimatsiyasi.

Antiseptika va aseptika. Shikastlanishlar. Jarohatlanish. Arterial, venoz, kapilyar va parenximatoz qon ketishi Kuyish. Sovuq urish. Elektr tokidan shikastlanish. Suvga cho'kish. Suyak sinishi Bo'g'im chiqishi, shok.

5-mavzu. Epidemiologiya asoslari, infeksiyon jarayon va yuqumli kasalliklar haqida tushuncha, tasnifi.

Epidemiologiya asoslari, infeksiyon jarayon va yuqumli kasalliklar haqida tushuncha, tasnifi.

6-mavzu. Nurlanishlar ta'sirining biologik oqibati.

Nurlanishlar ta'sirining biologik oqibati.

7-mavzu. Bolalarda moddalar almashinuvi buzilishi va psixik, ko'rish, eshitish a'zolari kasalliklarida tibbiy yordam. Nasl, tug'ma, sil kasalliklari.

Bolalarda moddalar almashinuvi buzilishi kasalliklari. Bolalarda ruhiy buzilishlar. Bolalarda moddalar almashinuvi buzilishi kasalliklari. Bolalarda ko'rish, eshitish a'zolari kasalliklari. Xromosoma nasl kasalliklari. Monogen va poligen nasl kasalliklari.

Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Ushbu o'quv fani bo'yicha amaliy mashg'ulot ko'zda tutilmagan.

1. Harakat tayanch sistemasi. Skeletning bo'limlari, suyaklar va ularning vazifalari.
2. Bemorning shaxsiy gigiyenasi. Bemorlarda tibbiy muolajalarni bajarish. Dorilarni qo'llash usullari. Nafas va yurak-tomir a'zolari kasalliklarida tibbiy yordam.
3. Zaxarli moddalar bilan zaxarlanish. Antidotlar shifokordan oldingi yordam ko'rsatish usullari. O'tkir zaxarlanishlardagi shoshilinch tibbiy yordam.
4. Suyak sinishi, bo'g'im chiqishida tibbiy yordam. Tananing turli sohalarga bog'lam qo'yish. Reanimatsiya va og'riqsizlantirish.
5. Ichak infeksiyalari. Nafas olish va qon infeksiyalari. Antropozoonoz infeksiyalari. Dezinfeksiya. Dezinfeksiya. Deratizatsiya.
6. Yurak-tomir sistemasining kasalliklari. Stenokardiya, miokard infarkti, gipertoniya krizi, o'tkir yurak-qon tomir yetishmasligi.
7. Bolalar va o'smirlar jismoniy rivojlanishini aniqlash va baholash. Bolalarda ko'rish, eshitish o'tkirli va tana muvozanatini aniqlash
8. Sog'lom turmush tarzi tamoyillari. To'g'ri ovqatlanish. Reproduktiv

<p>salomatlik va aholi orasida reproduktiv salomatlikni mustahkamlash.</p> <p>IV. Mustaqil talim va mustaqil ishlar</p> <p>Mazkur fanni o'qitish jarayonida ta'limning zamonaviy metodlari, pedagogik va axborot texnologiyalari qo'llanishi nazarda tutilgan:</p> <p>Ushbu o'quv fani bo'yicha talabalarni mustaqil ta'lim ma'ruzalar konspekt va tavsiya etilgan adabiyotlar hamda davriy jurnallar, internet materiallari bilan ishlashni, standart va malaka talablariga mos ravishda mustaqil bajarishni o'z ichiga oladi.</p> <p>Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzulari:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ichki sekretsiya bezlarining yoshga qarab o'zgarishi. Vitaminlarning organizmda yetishmasligida kelib chiqadigan kasalliklar. 2. Yoshga qarab ovqat hazm qilish a'zolarining o'zgarishi. Ovqat hazm qilish. 3. Qon aylanishiga ta'sir etuvchi vositalar haqida tushuncha. 4. O'pkaning yiringli kasalliklari. O'pkadan qon ketishi sabablari, belgilari, asoratlari, oldini olish va davolash. 5. Yurak paroklari, revmatizm, yurak astmasi kasalliklarining sabablari, belgilari, asoratlari, oldini olish va davolash. 6. Ichakning yallig'lanish kasalliklari. O't toshi kasalligi. Diabetik koma sabablari, belgilari, asoratlari, oldini olish va davolash. 7. Buyrak eklampsiyasi pielit buyrak toshi kasalliklari sabablari, belgilari, asoratlari, oldini olish va davolash. 8. Isteriya va epilepsiya kasalliklari sabablari, belgilari, asoratlari, oldini olish va davolash. 9. O'simlik zaharlari bilan zaxarlanish sabablari, belgilari, asoratlari, oldini olish va davolash. 10. Kuchli ta'sir etuvchi zaharli moddalar bilan zaharlanish. 11. Ovqat toksika infeksiyalari haqida tushuncha. 12. Bolalar infeksiyalari. 13. Ichak infeksiyalari. 14. Ortirilgan immunitetning sindromi va venerik kasalliklar. 15. Bolalar infeksiyalari haqida tushuncha. 16. Irsiy kasalliklar haqida tushuncha ularning kelib chiqishi va ularning oldini olish. 17. Sil kasalligi haqida tushuncha. Kasallikning sabablari, belgilari, asoratlari, oldini olish va davolash. 18. Anaerob infeksiyalar haqida tushuncha va belgilari, asoratlari, oldini olish va davolash. 19. Ezilish sindromining belgilari va oldini olish. 20. Qon ketish turlari va belgilari. Qon oqishda birinchi yordam ko'rsatish. 21. Bo'yin, ko'krak qafasi va boshqa organlarni shikastlanishi.

<ol style="list-style-type: none"> 22. Kuyish, sovuq oldirish, darajalari va birinchi yordam ko'rsatish. 23. Elektr tokidan shikastlanish belgilari, darajalari va birinchi yordam ko'rsatish. 24. Kombinatsiyalashgan shikastlanishlar 25. Soq'lom turmush tarsi tamoillari. 26. To'g'ri ovqatlanish. 27. Reprodukativ salomatlik va aholi orasida reproduktiv salomatlikni mustahkamlash. 28. Zararli odatlar (giyohvandlik, alkogolizm, kashandalik). 29. Jismoniy faollikni ahamiyati. 30. Sevelizasiya kasalliklari va ularning oldini olish 	<p>V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)</p> <p>Fan bo'yicha talabalarining bilim, ko'nikma va malakalariga quyidagi talablar qo'yiladi. Talaba:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ishlab chiqarish faoliyatini tashkil qilishda mehnat huquqi va ularni o'rganish; - ishlab chiqarish jarayonlarida xavfsiz mehnat sharoitlarini yaratish; - zararlangan shikastlanish o'choqlaridagi fuqarolarni qutqarish va tiklov ishlarini o'tkazish; - yong'inga qarshi xavfsizlik choralarini ko'rish; - ishlab chiqarish sanitariyasi va mehnat gigiyenasi to'g'risida tasavvurga ega bo'lishi. - xavfsiz mehnat sharoitini ta'minlash sohasida qabul qilingan qonun hujjatlari va boshqa meyoriy-huquqiy hujjatlarining asosiy talablarini; - xavfli va zararli ishlab chiqarish omillarining yuzaga kelishining oldini olish usullarini; - ishlab chiqarishda mikroqilimning gigiyenik me'yorlarini tashkil etishni bilishi va ularidan foydalana olishi; - ishlab chiqarish tarmoqlarida xavfsiz ish sharoitini tashkil etishni; - korxonada faoliyati davomida sodir bo'lishi mumkin bo'lgan favqulodda vaziyatlar turlari, ularning kelib chiqish sabablari, oqibatlarini tahlil qilish usullari; - korxonada faoliyati davomida sodir bo'lishi mumkin bo'lgan favqulodda vaziyatlarda insonlar va moddiy boyliklarni saqlash va qutqarish vositalarini ishlatish ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak. <p>VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); • guruhdarda ishlash; • taqdimotlarni qilish;
<p>3.</p>	<p>4.</p>

<ul style="list-style-type: none"> • individual loyihalar; • jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar. 	<p>VII. Kreditlarni olish uchun talablar: Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish.</p> <p>Asosiy adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. A. Mark, P. Friend James Fundamentals of Occupational Safety and Health. Berman Press. Germaniya, 2007 2. Yuldashev O.R. Mehnat muhofazasi maxsus kursi./ Darslik. -T.: "Tafakkur qanoti", 2015. - 336 b. 3. E.I. Ibragimov, S. Gazinazarova, O.R. Yuldashev. Mehnat muhofazasi maxsus kursi. Darslik.-T.: TIMI, 2014.-536 b. 4. Yuldashev O.R., Djaborova Sh.G., Xasanova O.T. Hayot faoliyati xavfsizligi. Darslik.-T.: "Toshkent-Iqtisodiyot", 2014.- 268 b. 5. Yormatov G'.Yo. va boshqalar. Hayot faoliyati xavfsizligi. -T.: "Aloqachi", 2009. - 348 b. 6. Tursunov Y., Usmanova M. Mehnat huquqi. Darslik - Toshkent, "Moliya", 2006, 227-b <p>Qo'shimcha adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 7. Mirziyoyev SH.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2016 yil yakunlari va 2017 yil istiqbollarga bag'ishlangan majlisidagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining nutqi. // Xalq so'zi gazetasi. 2017 yil 16 yanvar, №11. 8. Mirziyoyev SH.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. - T.: "O'zbekiston" NMU, 2017. - 488 b. 9. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi – T.: O'zbekiston, 2014. – 46 b. 10. "Mehnatni muhofaza qilish to'g'risida"gi (yangi taxriri) O'zbekiston Respublikasi Qonuni. 2016 yil 22 sentyabr. 11. Ishlab chiqarishdagi baxtsiz hodisalarni va xodimlar salomatligining boshqa xil zararlarni tekshirish va hisobga olish to'g'risidagi Nizom. Vazirlar Mahkamasining qarori № 286, 06.06.1997, -T.: 1997. 12. "Ishlab chiqarishdagi baxtsiz hodisalar va kasb kasalliklaridan majburiy davlat ijtimoiy sug'urtasi to'g'risida"gi qonun. O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami, 2008, 37-38-son. 13. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг Қарори “Ўзбекистон Республикаси бандлик ва меҳнат муносабатлари вазирлиги фаолиятини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”
---	---

<p>ги 2018 йил 31 декабрь, 1066-сон.</p> <p>Axborot manbalar</p> <ol style="list-style-type: none"> 13. www.gov.uz – O'zbekiston Respublikasi xukumat portali. 14. www.lex.uz – O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi. 15. www.mintrud.uz – Mehnat va aholini ijtimoiy muhofaza qilish vazirligi sayti. 16. www.bilim.uz – OUMTV sayti 	<ol style="list-style-type: none"> 7. Qarshi muhandislik-iqtisodiyot instituti tomonidan ishlab chiqilgan va tasdiqlangan. 8. Fan/modul uchun mas'ullar: L.M.Eshmuhamedov– QMI "Mehnat muhofazasi va texnika xavfsizligi" kafedrası assistenti 9. Taqrizchilar: O.D.Raximov-Qarshi muhandislik iqtisodiyot instituti "Mehnat muhofazasi va texnika xavfsizligi" kafedrası mudiri, professor. Z.U.Sunnatov-Axborot texnologiyalari va menejment universiteti nodavlat oliy ta'lim tashkiloti rektori. Texnika fanlari nomzodi, dosent.
--	--